

Do věčnýj bože.

Ty esi životъ našь, gospodi, otъ nebytiě bo vъ bytie sъtvorilъ ny esi i otpadъ-šję vъskrěsi paky; da namъ ne dostoitъ tebě sъgrěšati. Tvoe že sqtъ vъsě, nebesъ-kaě i zemľskaě, gospodi, da ty samъ otъ grěchъ našichъ izbavi ny. Christosъmъ gospodъmъ.

Po vъsodě.

Dazъ namъ, vъsemogъi bože, da, ěkože ny esi nebesъskuję picję nasytilъ, takoze že i životъ našь silojq tvoejq utvrđi. Gospodъmъ.

Mľšě 4 o tomъze.

Cěsarъstvě našemъ, gospodi, milostъjō tvoejq prizъji; i ne otъdazъ našego tuzimъ i ne obrati nasъ vъ plěpъ narodomъ roganъskymъ. Christosa radi gospodi našego, iže cěsaritъ sъ otъcemъ i sъ svjetytmъ.

Až do Věčný Bože.

Ty jsi životъ náš, Pane, neboť jsi nás stvořil od nebytí k bytí. A když jsme padli, opět jsi nás vzkřísil. Vždyť nám se nesluší proti tobě hřešiti. Tvé pak je vše na nebi i na zemi, Pane. Kéž nás ty sám zprostiš hříchů našich. Skrze Krista Pána.

Po přijímání.

Dej nám, všemohoucí Bože, jakož jsi nás nasytil potravou nebeskou, taktéž pak rač i život náš zaštititi mocí svou. Skrze Pána.

Čtvrtá mše téhož druhu.

Na království naše, Pane, s milosrdenstvím svým shlédni a nevydej to, co je naše, cizím a neuvrhni nás v porobu kmenům pohanským. Pro Krista, Pána našeho, který vládne s Otcem a se svatým (Duchem).

(PROGLASĚ)

VERŠOVANÁ PŘEDMLUVA K EVANGELIU

Tato nejstarší dochovaná slovanská báseň, pozoruhodná jak po stránce formální (dvanáctislabičný verš s pravidelným mezislovním předělem po 5. slabice), tak po stránce obsahové, je patetickým chvalozpěvem na slovanský překlad Písma jakožto základ knižní osvěty. Báseň pochází patrně od Konstantina-Cyrila (jeho autorství není jisté, v. str. 9), který sám pořídil první překlady bohoslužebných knih do slovanštiny. Předmluva ukazuje, že Konstantin sám chápal svou překladatelskou činnost jako prostředek k šíření vzdělanosti podle zásady rovnoprávnosti jazyků. Otiskujeme ji celou dále v překladu.

Jsem předzpěv k svatému evangeliu.
Jak dříve předpověděli proroci,
Kristus přichází shromáždit národy,
neboť jest světlem tohoto světa.
5 Splnilo se to v tisíciletí tomto sedmém.
Oni totiž řekli: Slepí prohlédnou
a hluchí uslyší slovo Písma.
Neboť jest třeba poznati Boha.
Proto slyšte, Slované, toto:
10 Dar tento jest zajisté od Boha daný,
dar boží jest to údělu na pravici,
dar duším, nikdy se nekazící,
těm duším, které jej přijmou.
Matouš, Marek, Lukáš a Jan
15 učí všechen lid a praví:
Všichni, kdož spanilost svých duší
vidíte, neboť toužíte radovat se,
zapudit temnotu hříchu,
20 a zbavit se zkázy tohoto světa
a rajský život nalézt
a uniknout plameni hořícímu,
slyšte nyní svým rozumem,
slyšte, všechen lide slovanský,
slyšte Slovo, přišlo od Boha,
25 slovo krmící lidské duše,
slovo posilující srdce i rozum,
slovo toto, připravující k poznání Boha.
Jako bez světla se nepotěší
oko patřící na všechno stvoření boží,
30 nýbrž vše není ani krásné ani viditelné,
tak je to i s každou duší bez knih,
jež nezná zákona božího,
zákona knižního a duchovního,
zákona zjevujícího ráj boží.
35 Neboť který sluch, jestliže rachot hromu
neslyší, může se báti Boha?
Dále chřípí, nečichají-li vůně květu,
kterak pochopí zázrak boží?
Vždyť ústa, jež necítí sladkosti,
40 činí člověka jako kamenným.
Ještě víc však duše bez knih
zdá se být v lidech mrtva.

Bratři, to vše jsme my uvážili
a povíme vám radu výbornou,
45 která všechny lidi zbaví
života zvířeckého a žádostivosti,
abyste, majíce mysl nerozumnou
a slyšíce slovo cizím jazykem,
neslyšeli je jak hlas zvonce měděného.
50 Neboť svatý Pavel uče toto řekl,
modlitbu svou napřed vzdávaje Bohu:
Chci raději pět slov povědět,
a svým rozumem je říci,
aby i všichni bratři rozuměli,
55 nežli deset tisíc slov nesrozumitelných.
Kterýpak člověk toho nechápe,
který nepřidá moudrého podobenství,
vykládajícího nám správné řeči?
Vždyť jako zkáza hrozí tělu,
60 a všecko je hubí, víc než hnis je ničic,
nemá-li patřičného pokrmu,
tak každá duše přestává
žít a nemá v sobě života božího,
když slova božího neslyší.
65 Ještě jiné podobenství velmi moudré
povězme: Lidé, kteří se milujete
a chcete růsti růstem božím,
kdo z vás neví, že tato víra pravá,
jako símě padající na pole, –
70 tak ona v srdcích lidských
má zapotřebí deště božích písem,
aby úroda boží hojněji vzrostla?
Kdo může povědět všechna podobenství,
jež usvědčují národy bez knih,
75 nehovořící řečí srozumitelnou?
Ani umí-li všechny řeči,
nedovede vylíčit jejich bezmoc.
Nicméně rád bych připojil své podobenství
a málo slovy podal mnoho smyslu.
80 Nahé jsou zajisté všechny národy bez knih
a nemohou bojovati bez zbraní
s protivníkem našich duší,
uchystáni za kořist věčné muky.
Národové, kteří nemáte rádi nepřítel

- 85 a hodláte zápolit s ním mocně,
otevřete pozorně dveře rozumu,
když jste přijali nyní zbraň tvrdou,
kterou kovají knihy Hospodinovy,
hlavu dáblu mocně potírající.
- 90 Neboť kdo přijme knihy tyto –
Moudrost-Kristus jimi mluví
a duše vaše posiluje –
Apoštolů pak se všemi Proroky,
kdo zajisté jejich slova zvěstují,
95 budou schopni zabít nepřítele,
dobré vítězství Bohu přinášejíce,
rozkladu těla hnilobnému uniknou,
těla, jehož život je jako ve snu,
nebudou padat, ale pevně stát,
100 a že vůči Bohu se ukázali chrabrými,
budou stát na pravici božího trůnu,
když přijde ohněm soudit národy,
věčně s anděly se radující,
ustavičně slavíce Boha milostivého,
105 písněmi z knih vždycky
Boha opěvající, který se nad lidmi smilovává.
Jemu přísluší všeliká sláva,
čest a chvála, boží Synu, vždy
s Otcem i svatým Duchem
110 na věky od veškerého tvorstva.
Amen.

5 v tisíciletí tomto sedmém pravděpodobně míněno 7. tisíciletí od stvoření světa; počítalo se, že od stvoření světa do narození Kristova uplynulo 5508 let, při příchodu soluňských bratří na Moravu uplynulo od narození Kristova 863 let, celkem 6371 let – 6-7 podle Iz. 35, 5; Mat. 11,5; Luk. 7,23 – 11 podle Efez. 2,6-8 – 12 podle Mat. 6,20; Luk. 12,33 – 14 *Matouš, Marek, Lukáš a Jan* darem jsou míněna jejich evangelia – 24 *Slovo slovo boží*, evangelia – 47 podle 1 Kor. 14,16 – 49 podle 1 Kor. 13,1 – 51 podle 1 Kor. 14,14n – 54 podle 1 Kor. 14,19 – 63 podle Luk. 8,21; 11,28; Jan 8,47 – 68 podle Mk 4,8 – 73-74 podle 1 Kor. 14,6-9 – 80 *národy bez knih* národy, které nemají Písmo ve své řeči – 82 *s protivníkem našich duší s ďáblem* – 88 *knihy Hospodinovy* Písmo – 91 *Moudrost-Kristus jimi mluví* čtyřmi evangelii – 93 *Apoštolů* novozákonní knihy: Skutky apoštolské, Listy, Zjevení sv. Jana; *se všemi Proroky* se všemi knihami Starého Zákona – 95 *zabít nepřítele* ďábla – 98 podle 1 Kor. 10,12 – 100 podle Mat. 25,33-34; Žid. 8,1; 12,2 – 101 podle 2 Petr 3,7